

Naděje spojenců v novém roce

NIKDY od zahájení války ne byla situace tak nejistou jako právě v době přítomné, kdy celá řada možností může mít dalekosáhlý vliv na další vývoj války. Nikdy nebylo obtížnějším naznačit vyhlídky do budoucnosti jako na počátku tohoto roku, neboť je tu celá řada otázek, které zůstávají nerozluštěny. A na rozluštění těchto otázek mnoho záleží.

Největší z těchto otázek poskytuje Rusko. Uzavře Rusko separátní mír a dovolí, aby centrální mocnosti s pomocí jeho zdrojů zesílily svoje postavení proti spojencům? Možná říci, že na zodpovězení této otázky spočívá nejméně. Jestliže Rusko ustoupí z pole válečného a přijme německý mír, pak celá těžká válka přejde se na západní frontu a italské jeviště válečné a větší břemeno padne na hrdla Spojených Států. A v takovém případě nebude možno počítati na skončení velkého světového zápasu v roce 1918, neboť Spojené Státy nebudou doposud připraveny, aby vyvinuly takovou sílu, které bude třeba k potření dosud močného nepřítel.

Budou ovšem mnozí, kteří posledními událostmi nechají se zlákat k předpokladu, že naděje na mír v roce 1918 jsou větší, nežli v kterémkoliv jiném roce od zahájení války. Budou to hlavně takoví, kteří nebudou věřiti v pevnost rozhodnutí Spojených Států a spojenců, že ve válce musí býti pokračováno až do zabezpečení světové demokracie. Budou to ti, kdož domýšlejí se, že ruským bolševikům podaří se přimětí válčíci národnosti k uzavření míru, kterým zůstaly by nerozluštěny problémy, jež přivodily přítomnou válku, jinými slovy, míru, kterým nebyly by odstraněny příčiny válek budoucnosti. Anebo to budou takoví, kteří věřiti budou v možnost zázraku, že německý lid se zvedne, odstraní své vojenské pány, přemění svoji duši, vzdá se zakoušené dobyvačnosti a podá ostatnímu světu ruku v touze po spravedlivém upravení světa.

Ale marnost této naděje je patrna právě z posledních německých mírových namáhání. Tatáž úskočnost, totáž pokrytectví a tytéž tužby po zisku co možno největším jsou známkami nových německých mírových návrhů, jaké byly známkami všech německých snah v posledním půlstoletí. Německo nevdalo se snu o utvoření moce středoevropské říše, kterou udržovalo by v postřechu celý svět, třebaže se ohání zdánlivě humanitními hesly. Německo býti chce spravedlivé jen tam, kde učinění spravedlnosti národům může jenom mu prospěti. Německo chce poskytnouti právo sebeurčení národům jenom tam, kde utvoření nových států může posloužiti novým německým plánům. Německo je ochotno učiniti konečně tam, kde tyto ústupky položí základ k budoucímu jeho ziskům. A dokud tyto cíle bude mít Německo na mysli, není možný mír, aspoň ne spravedlivý mír, za jaký bojují spojenci a za jaký jsou připraveni přinésti oběti další.

Kdyby Německo uzavřelo mír na základě, kterou navrhuje, — pak jenom učinilo by tak n vědomí, že není mu možno uskutečnění v této válce to, co bylo jeho cílem. Cíle svého by se ale nevzdalo a k uskutečnění jeho připravilo by si cestu intrikami a podvratnou prací, kterou v přítomné válce podařilo se mu více dokázat silou zbraní. Takové uspořádání zůstalo by ovšem daleko od válečného cíle spojenců, neboť svět nebyl by zabezpečen pro demokracii, naopak, demokracie světa byla by více ohrožena než kdykoliv před tím. Ale o tom již mnohokrát bylo jednáno a není třeba znovu uváděti důvody, proč spojenci demokracie nesmí dovoliti, aby uzavřen byl německý mír. Neú o tom pochybnosti, že doposud vyvízející Němci z předpokladu, že shroucení se Ruska, zavíně hlavně jeho intrikami, přiměje spojence, aby uzavřeli nevhodný mír. A na tomto před-

pokladu učiněny byly poslední návrhy mírové, na které bolševici lapili se jako ptáci na lep. Není možno si myslet, že ruští bolševici neuvědomují si, do jaké pasti ležou. Nepochybně ale doufají v nějaký nový zázrak, který nehraní jejich zemi před nadvládou německým, jestliže již zamítneme domněnku, že jejich vůdci nalézají se v německém zódu. Zpráva o brzkém obnovení míru bolševiky obrázkem obnovení míru bolševiky zbudovali svoji moc a tato okolnost vysvětluje, proč tak horem pádem říjí se do německé hástrahy.

Spojenci ovšem nevdávají se dosud naděje, že stane se něco, co Rusko udrží po jejich boku. Mohli bychom skoro říci, že se jedná o víru v jakýsi druh zázraku, jsmeli dobře o stávající situaci v Rusku informováni. Spojenci ovšem již nepočítají na nějakou vojenskou pomoc Ruska a spokojili by se zcela tím, kdyby Rusko se pokusilo udržovati svoji frontu na východě. Do jaké míry tyto naděje jsou opodstatněny, není možno naznačiti s ohledem na chaotické poměry v ruské říši.

Ale i kdybychom připustili, že zůstane Rusko nadále spojencem západních mocností a uzavře separátní míru, jsou naděje na rozhodnutí války v roce 1918? — Zdá se, že nejsou. Spojené Státy, jak už sverhu jsme pověděli, nejsou připraveny vlnouti v roce 1918 do války takovou vojenskou silou, která opravňovala by k nadějím na vojenské rozhodnutí. O Francii je nám známo, že je značně vyčerpanou z mučného své síly. Plány Anglie na zvětšení armády pak nejsou plně známy. Jsou ale pozorovatelné, kteří soudí, že i Anglie postavila na válečné pole nejvyšší možnou svoji sílu a že jest schopna jenom udržovati ji v plné účinnosti. Zůstávají tu ovšem jiní úmrtelé — Japonsko, Čína a řada jiných národností, které vyhlásily síce válku Německu, ale vojensky se ve válce doposud nepodílejí. Je ovšem otázkou, do jaké míry k zaměstnání těchto činitelek již v roce 1918, anebo bude-li ještě vyčkáno s povoláním jich k pomoci.

V roce 1918 — dle všech známek — dojde k dalšímu zeslabování centrálních mocností a k přípravě k rozhodné ráně. Centrální mocnosti jsou doposud silné a budou sehopny brániti houževnatě svoje linie. Naděje spojenců, že Itálii podaří se vyčerpati Rakousko-Uhersko, se nespĺňují, Rakousko sotva již stane se obětí italské vojenské moci. Německo pak sesílilo rozhodně svoje postavení na západě okolností, že bylo schopno použiti značnou část vojsk svých z východu, kde k udržení linií stačí podružné vojenské sbory, které nehodí se k bojům na první linii.

Spojenci budou nuceni se spokojiti s taktikami, které provádějí v minulém roce. A počítati se musí s okolností, že nápor, který prováděti budou tu a tam, narážeti budou na houževnatější odpor, nežli v roce minulém, kdy Německo nemělo takového soustředění mužstva a děl na západní frontě. Může se státi, že rok 1918 bude svědkem vypázení Teutonů z valné části severní Francie a že část bojů přenesena bude na německou půdu. Ale je malá naděje, že Němci vypuzeni budou v tomto roce z celé zabrané části Francie a Belgie. Na výsledku těchto bojů bude pak záležeti, bude-li možno zasaditi rozhodnou ránu na jare 1919, kdy Spojené Státy budou sehopny již přispěti k vítězství spojenců silnou a dobře vycvičenou armádou.

Kdyby ruští bolševici uzavřeli mír s Německem, nemohlo by rozluštění východní otázky býti považováno za trvalé. Je přirozeno, že Němci zařídili by si věci tak, aby z tohoto separátního míru vytěžili co možno nejvíce. Ale spojenci, kteří doposud vládu bolševiků neuznali a sotva uznají, dokud tato bude jeviti sklon k sloužení německým zájmům, nedali by svého souhlasu k uspořádání záležitostí východní Evropy dle německých přání. Z historie může-

"MILITARISM" VE SVOBODNÉM KONZSKÉM STÁTĚ.

Scéna ze svobodného Konzského státu, ukazující domorodé vojáky, jedoucí na plochem železničním voze, taženém domorodými civilisty.

me viděti, že taková uspořádání dala se zněmiti, když docházelo ke konečnému vyřizování účtu. Z toho důvodu nemohli bychom separátní mír mezi Ruskem a Německem považovati za naprosto zdrcení nadějí na osvobození Polska a národů, úpicích pod rakouským jhem.

Je to ovšem ironií osudu, že ruská revoluce, která měla osvoboditi lidstvo a přinésti mu spravedlnost, chystá se vlastně prodloužiti válku a s ní utrpení lidí a ohrožiti naděje na osvobození milionů trpících lidí z pod hrůzovlád. Kdyby ruští bolševici prohlásili mír, pak přispěli by jenom k prodloužení války a dali by svým soudlas k dalšímu potlačování Čechů, Poláků, Rumunů, Ukrajinců, Srbů a jiných v Rakousku, jakož i na svém pomezí. Současně pak zanechali by otázku Balkánu nerozluštěnou a musí býti pamatováno, že právě Balkán tvoří hlavní předmět sporu a že z těch sporů vzplála přítomná válka.

O uspořádání věci na západě nyní již se tak nejedná. Dnes je již jasno, že Německu nepodaří se zotročiti Belgie a Francii pokoriti na vasalský stát. Toto nebezpečí patří již minulosti. Nutno se je obojati toho, že unavení z války může vésti národnosti, nalézající se ve válce s Německem, k upuštění od idealistických úmyslů a že skončení války může znamenati nevyřízení starých problémů, z nichž tato válka povstala a z nichž mohou povstati války v budoucnosti. Porážka německých lobyvačských plánů na západě je nyní zajištěna. Francie bude státi na stráž a Anglie a Spojené Státy s miliony vycvičených mužů budou ku pomoci. Na západě sotva dojde k upravení věci k většímu prospěchu Německa. Ba Německo bylo by tu na tom hůře, vzememe-li v úvahu zatvu nenávisti, kterou zachyceny byly vůči němu nejenom západní národnosti válku vedoucí, ale i národnosti neutrální.

Desetkrát Ruska zvýšila nebezpečí, že válka skončí na základě situace před válkou s pokračováním všech starých nespravedlností v tomto roce z celé zabrané části Francie a Belgie. Na výsledku těchto bojů bude pak záležeti, bude-li možno zasaditi rozhodnou ránu na jare 1919, kdy Spojené Státy budou sehopny již přispěti k vítězství spojenců silnou a dobře vycvičenou armádou.

Kdyby ruští bolševici uzavřeli mír s Německem, nemohlo by rozluštění východní otázky býti považováno za trvalé. Je přirozeno, že Němci zařídili by si věci tak, aby z tohoto separátního míru vytěžili co možno nejvíce. Ale spojenci, kteří doposud vládu bolševiků neuznali a sotva uznají, dokud tato bude jeviti sklon k sloužení německým zájmům, nedali by svého souhlasu k uspořádání záležitostí východní Evropy dle německých přání. Z historie může-

kráte bylo zdůrazněno, pak nejednalo by se vlastně o mír, nýbrž jenom o ozbrojené příměří. Takový kompromisní mír znamenal by pohromu pro lidstvo nejenom starého, ale i nového světa. Militarism, proti kterému vedena jest přítomná válka, stal by se nutností pro všechny země, které nyní ve válce se nalézají. Všechny by byly nuceny připravovati se pro válku následující, leč by nějaká světová revoluce lidová učinila nápravu věci.

Německo činí si naděje, že získá značnou část nadějí k míru na základě stavu r. 1914, pokud západu se týče. Získalo by kontrolu východní Evropy a Balkánu a to by k jeho sesílení přispělo mírou, o které není nám možno učiniti si náležitou představu. V posledních mírových nabídkách německých není naznačeno, jakým způsobem luštěny byly by východní a balkánské problémy, ale není o tom pochyb, že Německo snažilo by se je luštitu ku svému nejvyššímu prospěchu.

Kompromisní mír nepřinesl by světu klýžného a trvalého míru a nepřinesl by zabezpečení demokracii. Lze z toho důvodu očekávati, že spojenci, kteří přinesli již válce tak velké oběti, ochotně přinesou další, zaměstnají činitele, na které dosud ve svých kalkulacích nepočítají a povedou válku až do zdrcení německého militarismu a imperialismu, aby na jeho troskách vybudovali svět nový a spravedlivě upravený se zárukami trvalého míru a svobodného vývoje všech národností.

V ZEMI LAPONCŮ

Ještě před vypuknutím světové války — novinami proběhly o tom stručné i obsírnější zprávy — přijal císař Vilém na svém postupném zámku jistého vzneseného Laponce, s nímž se byl seznámil kdysi na své polární cestě a který mu nyní při vhodné příležitosti "oplatil návštěvu." Noviny vyprávěly o tomto exotickém hostovi mnoho zajímavého. Císař jej skvěle hostil, poslal i vodil do divadel a muzeí, dal se mu účastniti různých vojenských parád. — Vznesený Laponce byl hrdinou dne nejen v Berlíně, ale i v ostat-

ní říši, ba i za hranicemi, neboť při této příležitosti byly více méně obsírně zopakovány všechny vědomosti o jeho severní domovině. Bude snad i naše čtenáře zajímati malíček výlet do této země sobů, kozešin a dlouhé polární noci.

Laponci, neboli Lopaři, kteří sami sobě říkají Sameh nebo Samelats, obývají území severního Norska, Švédska, Čechonska a ruského poloostrova Kolya mezi Botnickým zálivem a mořem Ledovým a Bílým. Celkově jejich území zabírá na 400,000 čtverečních mil. území ledu a sněhu, jež Bůh ví, jakou přítažlivou mocí působilo na první jeho "nehavítelce," že se do něho zamilovali a že ho do dneška neopustili po plných skoro patnácti století! — A přece to není polodivoký, ba tím méně "takřka divoký" národ, za jaký jej prohlašují někteří němečtí učenci. Laponci mají svou historii, mají své krásné domácní legendy a pověsti, jež se dosud, bohužel, ostatním Evropanům a světu málo známé. Přes to pohlížme na ně stále jako na lid po evropském názoru exotický, ostatnímu evropskému celku vzdálený, divný a zvláštní.

Z Tacita víme, že za starodávna byla země dnešních Laponců obýlena "obry, nad nimiž vládl zvyk." Dnešní Laponci jsou kmenem agrofinšského, kdysi byli fetišisty, dnes však jsou křesťané, ovšem se ukřesťané pověřili.

Jejich finská rasa je poněkud spřízněna s rasou uherskou. Jsou malí, otyle zavalití, robustní. Mají hnědou pleť, černé vlasy, široká čsta, tenké kosti jim značně vyčívají a jejich brada vybíhá značně špičatě. — Oči nemají nikdy zdravých. Stálý smuteční odlesk, jenž se zrcadlí na sněhu a jemně jsou takřka neustále vydání, hlubvě však ukrutná atmosféra jejich chatrčí, ve kterých se dávají věčně zakufovati a uditi jako smuky — působí tu neobyčejně zlobně. Poněvadž se živi jen tukem a o lejem a poněvadž zřídka kdy mění oděv (o prádle se tu již ani nemluví), není osobitá vůně jejich těla obzvláště nijak příjemná.

Podněbí Laponska je po osm měsíců v roce tak drsné, že jeho obyvatelé nemají vůbec odvahy, po tuto dobu se svléci. Chťjdi-li jíti do kostela, přehodí zcela jednoduše na dosavadní oblek nějaký svátečnější plášť neb kožich, a jdou. Je-li jim nějaký lmyz, po těle neustále se prohánějí, nějak už nepohodlný, vystavují nejpojistější části oděvu 30 až 40 stupňovému mrazu, který je tu přísahým soudeem i katem zároven. Této teplotury už jejich zvířátka nevydrží.

Z daleka bys podle oděvu laponského muže od ženy nepoznali; vypadají stejně. Jejich společným oděvem jsou nohavice a kazajka, obě zhotovené ze sobí kůže a mnohdy i dost bohatě zdobené vyšívaním a šňůrečkovými bordurkami. Na hlavě nosí podivnou kožešinovou čepici, nikterak nepodobnou homolí cukru. Žlutá neb žlutohnědá barva všude převládá, jiných barev snad ani vůbec neznají na svém kroji. Takto vyparáděni objevil se v Postupimí a známý host císaře Viléma a buď všude, kam přišel, nejméně pozornost. Dlužno podotknouti,

že nepřináležel k normálnímu plemeni laponských nomádů a rybářů nejsevernějších, nýbrž ke kmeni žijícímu v severním Norsku, o němž píše francouzský vědec Paul de Chaillu, že vyniká neobyčejnou čistotou a inteligencí.

Mravý Laponců jsou tak protické a tolik nezkaženy, že veskeru obyvatelstvo chatrčí, mužů, žen i dětí se společně koupají. Uprostřed návsi stojí domek, upravený pro velkou společnou lázeň. V prostřed velké vodní nádrže zvedají se kamenná kama silně roztopená, od kterých se zahřívá kolem vypuštěná voda. — Zmíněný Paul de Chaillu měl potěšení i čest, býti vyzván laponskými muži a ženami, aby se s nimi společně vykoupal. Stydlivě odmítl, zůstal však, aby se neřeklo, alespoň v chatrčí a bedlivě pozoroval tento zvláštní "národní zvyk." V koupeli prokazují si muži i ženy vzájemně roztonilostky a službičky, skrabajíce se po zádech, anebo drhouce se malými kartáčky nebo drsnými větvičkami na místech, kam by sami dobře nedosáhli. Také se oněmi větvičkami pošlehnjí, což prý je obzvláště příjemno kuži, která si do brodní koupele nepřilís často dopřává.

Když Laponce svou lázeň opustí, váří se k vůli "zdravé reakci" chvilku na čerstvém sněhu. Potom se vrací stále ve svém Adamově nebo Evině kroji, domů, aby se převlékl. A není prý země, kde by byly mravy národa šistší a eudtejší...

POMNÍK VYNÁLEZCI PSACÍHO STROJE

V posledním sjezdu Národního Sdružení těsnopisců bylo uzavřeno, aby byly zahájeny sbírky k tomu účelu, aby vynálezci psacího stroje Kristofu Latham Sholesovi, byl postaven pomník. Sholes byl redaktorem milwaukeého časopisu Daily News a jsa sochetinářem, byl mceen dlouhý čas; trávil ve svém bytu. Tyto dlouhé chvíle věnoval sestavení psacího stroje, který v roce 1896 spatřil světlo světa. Někdy to sice takový stroj, jaký se dnes prodává, nýbrž primitivní stroj, většinou ze dřeva, drátu a tiskařských písmen zhotovený — ale vynález byl zde. Po smrti Sholesově prodal jeho syn vynález otevř jisté společnosti, která zařídila první továrnu na výrobu psacích strojů — zlokonalovala jej, až dosáhl nejvyšší dokonalosti. Ač okolo jednoho milionu osob užívá psacích strojů, málo z nich ví, že byl vynálezem v Milwaukee a že se mu stá vynálezci dostalo dosud malého kreditu za tento úžitečný vynález.

Ani Edison, snad největší vynálezce nynější doby, nevyuželel nic užitečnějšího, nežli je psací stroj," pravil Charles Weller, který řídí sbírky.

"Dvě velké továrny na psací stroje a několik malých vydělají více peněz než Standard Oil Co., ale pochybní, že jejich úředníci vědí, kdo jim poskytl svým vynálezem příležitost k velikému zohatnutí, kdežto vynálezce sám leží s ničím neoznačeným v spustlém hrobě na jednom hřbitově v Milwaukee.

Odhalení pomníku má se dít v roce 1919 při schůzi Národního Sdružení těsnopisců a typistů.

Ozimní pšenice hodně zaseto. Zemědělský odbor oznamuje, že asi 42,170,000 akrů pozemku je oseto zimní pšenicí, tedy o 4 procenta více než loňského roku. Je-li kož se agitovalo o to, aby se mohlo vypěstovat jeden bilion bušů pšenice, mělo se ositi 47,337,000 akrů, ale nepříznivé poměry, jako špatné počasí, pozdní sklizeň některých plodin a nedostatek pracovních sil zmenšil výsev o více jak 5,000,000 bušů. Prvního ledna byla ozimní pšenice ve stavu dosti špatném, totiž 80 procent. Průměrný stav její za 10 posledních roků obnášel 89, na kterémžto základě by sklizeň obnášela 540,000,000 bušů.

Žita se selo více než kdykoliv, v severní Dakotě dvakrát tolik, co jindy. Asi 6,119,000 akrů žitu věnováno a stav jeho jest 84 procent, což slibuje asi 85,000,000 bušů. Sklizeň žita letos obnáší asi 60,000,000 bušů, loni, to jest roku 1916 byla 49,000,000.

POVOZ UVÁZL V HLUBOKÉM BLÁTĚ NA FRONTĚ VE FLANDRECH.

Sprežení mezků anglického transportu uvázlo v hlubokém blátě na frontě ve Flandrech. Rychle blížící se zima odstraní tyto nesnáze, ježto půda utvrdne.